

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ

ВІСНИК

**Закарпатської
академії мистецтв**
Випуск 8

Збірник наукових праць

Ужгород
Закарпатська академія мистецтв
2017

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
TRANSCARPATHIAN ACADEMY OF ARTS

NEWSLETTER

Transcarpathian Academy of Arts

№ 8

Bulletin of scientific and research works

Uzhhorod
Transcarpathian Academy of Arts
2017

Восьмий випуск «Вісника Закарпатської академії мистецтв» містить матеріали Міжнародних науково-практичних конференцій «Ерделівські читання» (Ужгород, 17-19 травня 2016 р.), «Золтан Баконій і закарпатська школа живопису ХХ ст.: мистецько-педагогічний та загально-людський виміри» (28-29 січня 2016 р.), «Микола Мушинка: портрет на тлі доби» (25-26 лютого 2016 р.), наукові дослідження в галузі образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, дизайну та мистецької освіти України, що порушують проблеми взаємовпливів культур європейських народів та впровадження художньої освіти в мистецьких закладах, а також статті на пошану видатних культурно-громадських діячів та митців Закарпаття, пеклади, огляди рецензії.

The seventh issue of «The Newsletter of Transcarpathian Academy of Arts» contains materials of International scientific and practical conference «Erdeli's Lectures» (Uzhhorod, May 13-14, 2015); «Zoltan Bakonii and Transcarpathian school of art of XX century: art, pedagogical and universal dimensions» (28-29 January 2016); «Mykola Mushynka: portrait against a background of a day» (25-26 February 2016); scientific analysis of theoretical and practical researches in the sphere of fine and decorative-applied Arts, design and art education in Ukraine reviewing the problem of mutual influence of the cultures of the European nations and the implementation of art education in artistic establishments and commemoration of the famous artists of Transcarpathia; translations; reviews.

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Закарпатської академії мистецтв
від 30 грудня 2016 р., протокол № 4*

*Published according to the decision of the scientific council
of Transcarpathian Academy of Arts
30 December 2016, protocol № 4*

Рецензенти:

Оленіна О. Ю., доктор мистецтвознавства, професор
(м. Харків)

Шмагало Р. Т., доктор мистецтвознавства, професор
(м. Львів)

Reviewers:

O. Olenina, Ph.D. (art history), Professor
(Kharkiv)

R. Shmagalo, Ph.D. (art history), Professor
(Lviv)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Іван НЕБЕСНИК**, кандидат педагогічних наук, професор,
ректор Закарпатської академії мистецтв;
Микола МУШИНКА, академік Національної академії
наук України, доктор філологічних наук, професор;
Олександр КУПАР, доктор технічних наук
(архітектура), професор
Володимир ЗАДОРЖНИЙ, доктор історичних наук,
професор;
Володимир ВАСИЛЬЄВ, доктор культурології, професор
Чуваського державного університету
ім. І. М. Ульянова;
Микола ЯКОВЛЄВ, доктор технічних наук (технічна
естетика), професор, головний вчений секретар
Національної академії мистецтв України;
Федор ШАНДОР, доктор філософських наук, професор;
Роман ЯЦІВ, кандидат мистецтвознавства, професор,
проректор Львівської національної академії мистецтв;
Галина СТЕЛЬМАЩУК, доктор мистецтвознавства,
професор Львівської національної академії мистецтв;
Михайло ТИВОДАР, доктор історичних наук, професор
Ужгородського національного університету;
Сергій ФЕДАКА, доктор історичних наук, професор
Ужгородського національного університету;
Іван ВОВКАНИЧ, доктор історичних наук, професор
Ужгородського національного університету;
Михайло ПРИЙМИЧ, кандидат мистецтвознавства,
доцент Закарпатської академії мистецтв;
Одарка СОПКО (ДОЛГОШ), кандидат мистецтв-
ознавства, Закарпатської академії мистецтв;
Аттила КОПРИВА, кандидат мистецтвознавства, доцент
Закарпатської академії мистецтв;
Наталія РЕБРИК, кандидат філологічних наук, проректор
Закарпатської академії мистецтв.

EDITORIAL BOARD:

- Ivan NEBESNYK**, Ph. D. (pedagogy), professor, rector
of Transcarpathian Academy of Arts;
Mykola MUSHINKA, academician of National Academy
of Science Ukraine, Ph. D. (philology), professor;
Alexander KUPAR, Ph. D. (architecture), professor
Volodymyr VASILIEV, Ph. D. (cultural studies), professor of I. M.
Ulyaniv Chuvash State University;
Mykola YAKOVLYEV, Ph. D. (technical sciences, technical
aesthetics), professor, chief scientific secretary of
National Academy of Arts and Architecture of Ukraine;
Fedor SHANDOR, Ph. D. (philosophy), professor;
Roman YATSIV, Ph. D. (art history), professor,
pro-rector of Lviv National Academy of Arts;
Halyna STELMASHCHUK, Ph. D. (art history), professor,
Lviv National Academy of Arts;
Mykhaylo TYVODAR, Ph. D. (history), professor,
Uzhhorod National University;
Serhiy FEDAKA, Ph. D. (history), professor,
Uzhhorod National University;
Ivan VOVKANYCH, Ph. D. (history), professor, Uzhhorod
National University;
Mykhaylo PRIYMYCH, Ph. D. (art history), associate professor,
Transcarpathian Academy of Arts;
Odarka SOPKO (DOLHOSH), Ph. D. (art history), Transcarpathian
Academy of Arts;
Attila KOPRYVA, Ph. D. (art history), associate professor,
Transcarpathian Academy of Arts;
Nataliya REBRYK, Ph. D. (philology), pro-rector of
Transcarpathian Academy of Arts.

ЗМІСТ

I. НАШІ ЮВІЛЕЇ

Іван НЕБЕСНИК.

Вітальне слово
з нагоди ювілею академіка
Миколи мушинки _____ 6

Михайло ПРИЙМИЧ

Василь Скакандій
у контексті закарпатського
образотворчого мистецтва _____ 7

Наталія РЕБРИК

Семикнижжя Петра Скунца
в інтерпретації Василя Скакандія.
Незавершений проект _____ 11

Михайло СИРОХМАН

Незбагненна ясність буття.
Надія Пономаренко _____ 15

Оксана ГАВРОШ

Людмила Корж-Радько:
творчий портрет з нагоди ювілею _____ 17

II. МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «МИКОЛА МУШИНКА: ПОРТРЕТ НА ТЛІ ДОБИ»

(25-26 лютого 2016 р.) _____ 19

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ

Український пастир культури і науки _____ 19

Ганна КАРАСЬ

Микола Мушинка
і українська музична культура _____ 23

Алла АТАМАНЕНКО

Незабутні тексти, повернені імена:
штрихи до інтелектуального портрета
академіка Миколи Мушинки _____ 28

Іван БІРЧАК

Штрихи до портрета
молодого Миколи Мушинки _____ 33

Ярослав ШУРКАЛА

Подарунок
Миколи Мушинки Україна _____ 36

Микола ЗИМОМРЯ

Про Миколу Мушинку _____ 38

Михайло ЧОРНОПИСКИЙ

Академік Микола Мушинка
на полі межової етнології _____ 41

Галина ШУМИЦЬКА

Повернення імені Миколи Яська:
Ще одна добра справа на конто
академіка Мушинки _____ 48

Марія МЕДВЕДЬ

Участь професора Миколи Мушинки
у долі приватної бібліотеки
Олени Рудловчак _____ 52

Наталія РЕБРИК

Великий чин Миколи Мушинки _____ 54

Ярослав КРАВЧЕНКО

Пряшівські зустрічі
з Миколою Мушиною. 1989 _____ 56

III. МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ЗОЛТАН БАКОНІЙ І ЗАКАРПАТСЬКА ШКОЛА ЖИВОПИСУ XX СТ.: МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИЙ ВИМІРИ» (28-29 січня 2016 р.) _____ 58

Іван НЕБЕСНИК

Педагогічна діяльність Золтана Баконія
у контексті розвитку
художньої освіти Закарпаття _____ 58

Аліна ВОЛОЩУК

Життєвий шлях та мистецько-
педагогічна спадщина Золтана Баконія.
До 100-річчя від дня народження _____ 60

Світлана КОНОВЕЦЬ

Вплив образотворчого мистецтва
на самоствердження
зростаючої особистості _____ 63

Микола РЕЗНІЧЕНКО

Вивчення творчої спадщини З. Баконія
в процесі художньо-педагогічної
підготовки майбутніх учителів
образотворчого мистецтва _____ 67

Наталія РЕБРИК

«Знаменита образотворча студія
Золтана Баконія»
у творчій долі Дмитра Кременя _____ 70

Оксана ГАВРОШ

Єлизавета Кремницька:
Та, яка залишилась за кадром _____ 75

Іван ОРОС

Естамп як навчальна дисципліна
в системі художньої освіти _____ 80

Чжан ІБО Процеси інтеграції та особливості творчості пекинського скульптора Чен Венлінга_____	84
Руслана ШЕРЕТЮК Ставлення Російської Православної Церкви до пам'яток сакрального мистецтва Греко-Уніатської Церкви напередодні її скасування 1839 р._____	85
Наталія БЕХТА Зміст технічної та технологічної компоненти у підготовці фахівців за освітнім напрямком «Мистецтво»_____	89
Вікторія КУЗЬМА Етапи становлення позашкільної освіти на Закарпатті_____	92
Тетяна ФІЛАТЬЄВА Використання ситуацій квазіпрофесійного характеру в процесі підготовки художників-педагогів_____	99
Лідія ХОДАНИЧ Вчитель у контексті європейського вибору України_____	102
Яніна ТВЕРДОХЛІБОВА Концепт-модель дидактичних засад художньо-графічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва_____	105
Ірина РУБЕЛЬ До питання використання інтегративної програми «Образотворча діяльність» в позашкільних навчальних закладах_____	111
Ольга ВІЩЕНКО Використання інтерактивних технологій в процесі викладання художньо- професійних дисциплін (на прикладі «Композиції зачіски»)_____	116
Марина СОФІЛКАНИЧ З. Баконій, А.Турак: нерозривність традицій художнього виховання школярів_____	119
IV. МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ЕРДЕЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ» (Ужгород, 17-19 травня 2016 р.)_____	123
Ivan NEBESNYK Milestones of development and achievements of Transcarpathian art education_____	123
Микола МУШИНКА Зв'язки Василя Касіяна із Закарпаттям та його дипломна робота _____	128
Михайло ПРИЙМИЧ Церковне малярство Йосипа Бокшая як відображення особливостей неоромантизму у мистецтві Закарпаття_____	132
Stanisław GNASEK Metal i szkło środkiem innowacyjnego wyraza w architekturze_____	138
Лариса КУПЧИНСЬКА Художники Закарпаття – студенти Віденської академії образотворчих мистецтв XIX ст._____	144
Edward KASINEC The Kyiv Caves Monastery's Royal Doors: Context, Function, and Displacement _____	149
Dana BARNOVÁ Výtvarné umenie Michaloviec XX st._____	153
Оксана ГАВРОШ Перші виставки закарпатців у Києві та Москві: що залишилося за кадром_____	161
Прокіп КОЛІСНИК Живописець Одарка Киселиця: сакральні імпульси у творах майстрині_____	165
Владислав ГРЕШЛИК Творчість Гната Рошковича_____	169
Оксана КУЗЬМЕНКО Фольклорний портрет героя-січовика Карпатської України: трагічна екзистенція та концептуальні форми її вираження_____	174
Михайло ХОДАНИЧ Художній світ Петра Ходанича_____	181
Олеся СЕМЧИШИН-ГУЗНЕР Історія оновлення внутрішнього простору Катедрального собору Святого Воскресіння в Івано-Франківську (1897-1904)_____	185
Ольга ЛЕЦЬ Патріотичне виховання студентів вищих педагогічних навчальних закладів засобами образотворчого мистецтва_____	191
V. ДО ДЖЕРЕЛ _____	194
Степан ГАПАК Образотворче мистецтво на Закарпатті і Пряшівщині під час бувшої Чехословаччини_____	194
VI. ОГЛЯДИ. РЕЦЕНЗІЇ _____	200
Іван МІСЬКОВ Осягнення духовності_____	200
Наталія РЕБРИК Микола Мушинка – почесний доктор п'ятих університетів України_____	201

УДК 027.1(437.6) О. Рудловчак : 027.7(477.87):
80(092) М. Мушинка

Марія МЕДВЕДЬ,

кандидат філологічних наук,
директор Наукової бібліотеки ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

УЧАСТЬ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ МУШИНКИ У ДОЛІ ПРИВАТНОЇ БІБЛІОТЕКИ ОЛЕНИ РУДЛОВЧАК

Медведь М. М. Участь профессора Микола Мушинки у долі приватної бібліотеки Олени Рудловчак. У статті йдеться про збереження приватної бібліотеки відомої вченої-карпатознавця Олени Рудловчак завдяки професорові Миколі Мушинці, який доклав усіх зусиль для перевезення книг зі Словаччини на Україну та архівації і долучення їх як окремої колекції до фондів Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету.

Ключові слова: Олена Рудловчак, Микола Мушинка, Наукова бібліотека Ужгородського національного університету, приватна бібліотека Олени Рудловчак, науковий архів Олени Рудловчак, музей-колекція книг Олени Рудловчак.

Медведь М. Н. Участие профессора Николая Мушинки в судьбе частной библиотеки Елены Рудловчак. В статье речь идет о сохранении частной библиотеки известного ученого-карпатознавца Елены Рудловчак благодаря профессору Николаю Мушинке, который приложил все усилия для перевозки книг из Словакии на Украину, архивации и включение их как отдельной коллекции у фонды Научной библиотеки Ужгородского национального университета.

Ключевые слова: Елена Рудловчак, Николай Мушинка, Научная библиотека Ужгородского национального университета, частная библиотека Елены Рудловчак, научный архив Елены Рудловчак, музей-коллекция книг Елены Рудловчак.

Medved M. M. Role of professor Mykola Mushynka in the future of private library of Olena Rudlovchak. The article features preservation of private library of a famous researcher of Carpathian region Olena Rudlovchak with the help of Mykola Mushynka, who made every effort to move the books and archives from Slovakia to Ukraine and to add them as an independent collection to the holdings of Scientific library of Uzhhorod national university.

Key words: Olena Rudlovchak, Mykola Mushynka, Scientific Library of Uzhgorod National University, a private library of Olena Rudlovchak, Olena Rudlovchak scientific archive, a museum collection of books of Olena Rudlovchak.

© Марія Медведь, 2017

Постановка проблеми. 30 вересня 2015 року Наукова бібліотека Ужгородського національного університету відсвяткувала знаменну подію – 70 річчя з часу заснування Ужгородського університету. До цієї нагоди Наукова бібліотека університету провела урочисте зібрання, присвячене відкриттю музею-колекції Олени Рудловчак.

Виклад основного матеріалу. На урочисте відкриття меморіального музею-кімнати були запрошені поважні гості, серед яких були генеральний консул Словаччини в Україні – Янка Бур'янова, донька Олени Рудловчак – Марія Дуффкова-Рудловчак та професор, академік Національної Академії наук України – Микола Іванович Мушинка. Саме високошанований в Україні та за кордоном вчений, якого ще називають найвидатнішим українцем Словаччини і став рушійною силою гарної ідеї, яка за його допомоги змогла втілитись в життя. До бібліотечного фонду університетської книгозбірні надійшов безцінний дар: книги та архів наукової спадщини видатного карпатознавця з Пряшева Олени Рудловчак. Передував цій події лист, який надійшов у вересні 2013 року на адресу Ужгородського національного університету зі Словаччини від професора Миколи Мушинки. У листі вчений повідомляв про рішення єдиної спадкоємниці, доньки Олени Рудловчак, пані Марії Дуффкової, виконуючи бажання своєї матері, подарувати університету, як українській освітній установі, бібліотеку та архів, які належали її матері, «бо хочу, щоб книги та наукові напрацювання продовжили служити науковцям та студентам для подальших досліджень» [2].

Свого часу, на схилі літ, на запитання Олені Рудловчак: «Чого б Ви ще хотіли досягти у своїй роботі?» вона відповіла: «Коли б сили були, хотілось би хоча б найцінніші архівні матеріали, що лежать в мене, обробити й опублікувати. Але це все лише мрія, реальних підстав для неї немає» [2].

Ця мрія стала заповітом вченої, на виконання якої всі свої сили спрямував Микола Іванович Мушинка. Саме він самовіддано проникся ідеєю збагатити культуру Закарпаття унікальними архівними документами та книжковими джерелами, видатної уродженки Закарпатської України, яка з його ж слів, була найвизначнішим літературознавцем Пряшівщини, а по лінії літературного карпатознавства в неї не було конкурента в цілому світі.

Вченого вразила висока довіра доньки Олени Рудловчак – Марії: «Я є охоча безплатно подарувати бібліотеку й архів мамочки установі, яка зберігатиме її спадщину як одне ціле і зробить її доступною для широкої громадськості». Рішення доньки були невідповідними: «Я була би дуже рада, якби цією справою зайнялися Ви, як людина, до якої мамочка завжди ставилася з великим довір'ям. Ви найкраще зможете оцінити життєвий доробок моєї мамочки» [2].

Тоді знаний професор навіть не міг собі передбачити всіх труднощів, які очікували на нього після прийняття на себе відповідальності за долю наукової спадщини О. Рудловчак. Насамперед, пер-

шим його рішенням стало опечатування кожної книги позначкою «Бібліотека Олени Рудловчак». До цієї роботи він залучає навіть свого внука Юрка, а після – готує ряд звернень з пропозицією перебрати книгозбірню й архів Олени Рудловчак до директорів Державної наукової бібліотеки та Університетської бібліотеки у м. Пряшеві і отримує тактовну відмову. Напевно, доля не просто встановлює перешкоди, тому професор звертає свою увагу на бібліотеки та наукові установи Ужгорода. Але й тут він теж не зразу знаходить підтримку або й навіть отримує категоричну відмову з однакової причини – нестача просторів для книжок, часописів, архівалій, а також відсутність кадрових спеціалістів для опрацювання цього масиву. Розуміючи матеріальну скруту бібліотек, бо транспортування книг з іншої держави потребувало чимало грошових затрат та юридичних узгод, професор не відступає і продовжує шукати вихід для перевезення бібліотеки О. Рудловчак на її рідне Закарпаття.

Розуміння та зацікавленість в отриманні приватної бібліотеки надійшли від Ужгородського національного університету в особі ректора вузу, професора В. І. Смоланки, який вичерпну інформацію про архів та книги отримав від Івана та Наталії Ребриків. До справи активно підключилися проректор УжНУ Федір Шандор та декан філологічного факультету Галина Шумицька, які невдовзі прибули до Пряшева, оперативно оцінили обсяг роботи, налагодили необхідні формальності, забезпечили завантаження й транспортування в Ужгород книгозбірні й архівних матеріалів Олени Рудловчак. Особливо тішило професора Мушинку ідея створення музею-колекції бібліотеки Олени Рудловчак при Науковій бібліотеці університету, адже за словами керівника вузу, вона увійде в цілісний бібліотечний фонд з меморіальною складовою, для якого університетом виділено просторе приміщення, в якому задля музею розпочато капітальний ремонт.

Разом з книгами та архівом до музею надійшли і деякі особисті речі Олени Михайлівни. Це і її письмовий стіл, за яким вона працювала над своїм науковим доробком, і друкарська машинка, і книжкова шафа, окуляри, лупа, і деякі сімейні фото. Працівники Наукової бібліотеки відтворили робочу обстановку вченої, де навіть квіти прикрашали її стіл, а тому відвідувачам музею видається – пані Олена просто вийшла на хвилинку.

Музей-колекція бібліотеки Олени Рудловчак нараховує 4629 примірників книг, значну кількість матеріалів брошурного виду та рідкісні часописи. Найдавніша книга колекції датується 1803 роком, це видання Імператорської Академії наук. Основна характеристика колекції в її унікальності, адже дослідниця свого часу зверталась до рідкісних видань, серед яких більшість часописів. Книги з колекції Рудловчак надруковані різними мовами: українською, російською, угорською, словацькою, румунською та ін. Багато серед книг факсимільних видань, до прикладу «Грамматика словенська» Лаврентія Зизанія. В декотрих книгах на титульних

сторінках присутні автографами, якими автори заздчували вдячність своєму вчителю, надсилаючи їх Олені Михайлівні з України. Опираючись на зібрані наукові джерела, праці вченої побачили світ. Серед них унікальне видання, за словами професора Д. Данилюка: «Гідна подиву її праця над упорядкуванням творів О. Духновича» [1: 5].

Крокуючи в ногу з часом, Наукова бібліотека впроваджує новітні бібліотечні технології, серед яких створення та оперативність доступу до електронного каталогу. Саме тому, по мірі надходження колекції Олени Рудловчак, поповнювався він описами книг та часописів з приватної бібліотеки вченої, а створення електронної тематичної картотеки отримало власну бібліотечну базу «Книги Олени Рудловчак». Це дає можливість за декілька секунд віднайти потрібне джерело, навіть ознайомитись з широкою анотацією відібраної при пошуку книги. Із джерелами, з якими в свій час працювала видатна дослідниця, тепер має можливість ознайомитися будь-який користувач нашої книгозбірні, адже бібліотека поповнилась неоціненним науковим й культурологічним набутком.

Колись Олена Рудловчак бідкалась: «У мене страшна проблема з архівом. Маю дуже цінні матеріали, багато мікрофільмів, які я робила в Москві, у Будапешті. І не знаю кому це все передати. Десь у глибині душі мрію, що дещо можна було б передати до Ужгорода. А дні минають...» [3].

Висновки. Відтепер спадщина Олени Рудловчак знайшла достойне місце на її Батьківщині, в стінах найбільшого державного вищого навчального закладу Закарпаття, де вона буде служити не лише сучасним, але й майбутнім поколінням наукових працівників, викладачів, студентів та широкій громадськості. Утримання бібліотеки О. Рудловчак, упорядкування її архіву стало даниною шани і вдячності Почесному доктору Ужгородського національного університету – Олені Рудловчак. За цю можливість великий уклін вельмишановному пану Миколі Мушинці і побажання йому ще довгих, щасливих та плідних років життя в «здравії і благоденствії».

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. Закривидорога О., Ільченко Л., Падяк В. Олена Рудловчак : бібліографія праць та літопис життя / О. Закривидорога, Л.Ільченко, В.Падяк / Вступ. слово Д.Данилюка. – Ужгород : Видав-во В.Падяка, 2001. – 160 с.

2. http://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/v_uzhnu_bude_vidkrito_muzej_oleni_rudlovchak/2014-12-31-19

3. <http://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/olena-rudlovchak-povertayetsya-dodomu.htm>

Стаття надійшла до редколегії 25 лютого 2016 р.